

Najczęściej zadawane pytania
dotyczące rozwiązania IBM do konsolidacji statutowej i zarządczej
(część 3)

Oprogramowanie IBM Cognos Controller do konsolidacji danych sprawozdawczych to rozwiązanie stosowane obecnie w 1.200 grupach kapitałowych w 60 krajach świata. Polskie grupy kapitałowe coraz częściej decydują się na wdrożenie oprogramowania IBM dostrzegając potrzebę standaryzacji i automatyzacji procesów sprawozdawczych oraz doceniając skalowalność, elastyczność, a także wbudowane światowe know-how rozwiązania.

Zespół ekspertów Kucharscy Consulting zrealizował szereg projektów wdrożenia tego oprogramowania dla polskich grup kapitałowych różnej wielkości (od 10 do 150 polskich i zagranicznych jednostek zależnych) z różnych branż (logistyczna, deweloperska, budowlana, wydobywcza, sprzedaży detalicznej).

1. Czy system pozwala zaewidencjonować korekty manualne, w tym korekty audytorów?

Każdy system do konsolidacji powinien posiadać funkcjonalność umożliwiającą wprowadzenie manualnych korekt danych sprawozdawczych dotyczących przykładowo:

- Dostosowania danych jednostkowych do wymogów grupy kapitałowej
- Wyeleminowania błędów na poziomie danych jednostkowych
- Dodatkowych zapisów uzgadniających obroty i salda wewnątrzgrupowe
- Ewidencji wybranych korekt konsolidacyjnych
- Uwzględnienia korekt zarządczych
- Uwzględnienia korekt audytora

IBM Cognos Controller umożliwia ewidencje dodatkowych korekt konsolidacyjnych na poziomie konkretnej jednostki w jej walucie lokalnej (podejście preferowane). Ponadto IBM Cognos Controller umożliwia ewidencje dodatkowych korekt konsolidacyjnych na poziomie grupy kapitałowej w walucie grupy kapitałowej, co najczęściej dotyczy w praktyce korekt audytora.

Manualne korekty konsolidacyjne można przenosić na kolejne okresy sprawozdawcze poprzez kopiowanie, przy czym np. wartości na pozycjach ruchu są w sposób automatyczny alokowane na pozycje bilansu otwarcia, a zysk (strata) za bieżący okres jest przenoszony do odpowiedniej pozycji „wyniku z lat ubiegłych”.

2. Jak IBM Cognos Controller zapewnia spójność danych Bilansu Otwarcia z Bilansem Zamknięcia?

IBM Cognos Controller gromadzi i przetwarza dane finansowe w układzie pozycji sprawozdawczych z podziałem na:

- Dane zaraportowane przez jednostki grupy kapitałowej

- Automatyczne korekty konsolidacyjne
- Manualne korekty konsolidacyjne

Dane zaraportowane przez jednostki grupy kapitałowej to dane pochodzące z lokalnych ksiąg rachunkowych, które w każdym okresie sprawozdawczym są wprowadzane lub importowane do systemu do konsolidacji. Większość tych danych ma charakter danych stanowych, czyli wartości na koniec okresu sprawozdawczego (bilans, objaśniające noty stanowe do bilansu) lub wartości narastająco za okres sprawozdawczy (rachunek zysków i strat, rachunek przepływów pieniężnych, objaśniające noty stanowe do rachunku zysków i strat). Część danych sprawozdawczych zawiera dodatkowo informacje o wartościach na BO, ruchach o charakterze zwiększeń lub zmniejszeń oraz wartościach na BZ (zestawienie zmian w kapitałach własnych, objaśniające noty z ruchami do bilansu dotyczące aktywów trwałych lub zobowiązań finansowych). W przypadku not zawierających ruchy zachodzi potrzeba zapewnienia zgodności danych sprawozdawczych pomiędzy dwoma różnymi okresami, czyli poprzednim rokiem obrotowym i bieżącym okresem sprawozdawczym (miesiąc, kwartał lub kolejny rok obrotowy).

IBM Cognos Controller zapewnia systemowo zgodność danych BO z danymi BZ. Przenoszenie danych o ruchach z bilansu zamknięcia na bilans otwarcia odbywa się poprzez skopiowanie wartości pomiędzy okresami z zachowaniem informacji o wartościach walutowych i kursach walut zastosowanych do ich przeliczenia. Predefiniowane w systemie algorytmy do automatycznych korekt konsolidacyjnych również realizują taką funkcjonalność.

Każda korekta konsolidacyjna wymagająca uwzględnienia w wielu okresach sprawozdawczych w sposób automatyczny przenosi:

- dane wynikowe bieżącego okresu na wynik z lat ubiegłych w kolejnych okresach sprawozdawczych
- dane o ruchach o charakterze zwiększeń lub zmniejszeń w bieżącym okresie na bilans otwarcia danego zestawu ruchów w kolejnych okresach sprawozdawczych

Dane sprawozdawcze za bieżący okres i okresy poprzedzające prezentowane są w postaci raportów uwzględniających potrzeby informacyjne grupy kapitałowej, np. w postaci pakietu konsolidacyjnego w formacie wielozakładowego arkusza Microsoft Excel (zawiera dowolny zestaw formularzy + dane za bieżący okres i poprzedni okres lub okresy, dla dowolnego zestawu danych jednostkowych lub skonsolidowanych).

3. Czy w IBM Cognos Controller istnieje możliwość wyliczenia EBITDA na spółkach po korektach konsolidacyjnych?

Wskaźnik EBITDA najczęściej jest kalkulowany poprzez korektę wyniku z działalności operacyjnej o amortyzację i może być prezentowany w IBM Cognos Controller jako dodatkowa kalkulowana pozycja sprawozdawcza w rachunku zysków i strat, co pozwala na jego wstępną analizę z perspektywy pojedynczej spółki grupy kapitałowej. Dane jednostkowe podlegają w procesie konsolidacji korektom i niektóre z tych korekt mogą mieć wpływ na wartość wskaźnika EBITDA po konsolidacji.

IBM Cognos Controller umożliwia przypisanie każdej korekty konsolidacyjnej (automatycznej lub manualnej) do konkretnej spółki w grupie kapitałowej. Podczas prac wdrożeniowych szczególną uwagę poświęca się alokacji korekt wpływających na wynik z działalności operacyjnej na poziom odpowiedniej

jednostki, co przykładowo może dotyczyć korekty niezrealizowanej marży na zapasach lub aktywach trwałych.

Częstym problemem napotykanym w grupach kapitałowych mającym wpływ na kalkulację wskaźników na poziomie jednostki (w tym EBITDA) jest uproszczone podejście do ewidencji oraz eliminacji przychodów i kosztów z tytułu sprzedaży i zakupu usług. Uproszczenie polega na braku przyporządkowania kosztów wytworzenia takich usług do przychodów ze sprzedaży na potrzeby sprawozdawczości statutowej. Przykładowo spółka świadczy usługi księgowe, IT i podobne na rzecz pozostałych jednostek grupy kapitałowej, sporządza rachunek zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym i prezentuje koszty wytworzenia powyższych usług jako koszty zarządu, a nie koszty wytworzenia sprzedanych produktów. Jeżeli grupa sporządza rachunek zysków i strat w wariantcie porównawczym, to oczywiście nie ma możliwości wykazania w nim kosztów wytworzenia sprzedanych usług. Takie uproszczone podejście powoduje również brak danych do kalkulacji i eliminacji marży na wewnętrznej sprzedaży usług. Tym samym uproszczona korekta konsolidacyjna polega na pomniejszeniu przychodów z tytułu sprzedaży usług dla spółki – sprzedawcy usługi vs pomniejszenie kosztów z tytułu usług obcych w drugiej spółce – kupującej usługę. Jeżeli obroty z tytułu wzajemnego świadczenia usług stanowią istotną pozycję w jednostkowych sprawozdaniach finansowych to ich uproszczona ewidencja i następnie uproszczona korekta konsolidacyjna mają wpływ na kalkulacje EBIDTA po konsolidacji, a dotychczasowe podejście wymaga zmiany.

Dobra praktyka ewidencji korekt konsolidacyjnych stosowana w IBM Cognos Controller polega na alokacji każdej z nich na poziom właściwej jednostki grupy kapitałowej wraz z eliminacją istotnych wartości niezrealizowanej marży (nie tylko wartości aktywowane na zapasach i aktywach trwałych, ale również wartości dotyczące przenoszenia marży pomiędzy jednostkami powiązаныmi, w tym usługi i operacje finansowe), co umożliwi pogłębioną zarządczą analizę dokonań grupy kapitałowej per jednostka lub segment działalności.

4. Jak można zorganizować proces ewidencji korekt MSR/MSSF na poziomie danych zaraportowanych przez spółki zależne?

Grupy kapitałowe notowane na GPW obowiązkowo stosują MSR / MSSF na potrzeby przygotowywania skonsolidowanych sprawozdań finansowych grupy kapitałowej.

Bardzo często jednostka dominująca podejmuje decyzję o obowiązku zastosowania przepisów MSR / MSSF przez wszystkie (lub prawie wszystkie) jednostki zależne grupy kapitałowej. Takie podejście powoduje obowiązek dostosowania ewidencji księgowej każdej spółki zależnej do wymogów grupy kapitałowej oraz zazwyczaj rodzi obowiązek badania lokalnych sprawozdań finansowych sporządzonych zgodnie z MSR / MSSF przez biegłych rewidentów, co bardzo korzystnie wpływa na jakość danych jednostkowych. Jednocześnie tak przygotowane i zweryfikowane przez niezależnych audytorów dane sprawozdawcze nie wymagają dalszych korekt dostosowujących na potrzeby ich konsolidacji, czyli jest to rozwiązanie preferowane z perspektywy grupy kapitałowej sporządzającej swoje skonsolidowane sprawozdania finansowe zgodnie z MSR / MSSF.

W grupie kapitałowej mamy również jednostki, dla których przejściowo lub docelowo nie opłaca się zastosować powyższego podejścia preferowanego. Takie jednostki prowadzą księgi rachunkowe

i sporządzają swoje sprawozdania finansowe zgodnie z lokalnymi przepisami prawa bilansowego. Grupa kapitałowa powinna jednak zmodyfikować zapisy w polityce rachunkowości spółek zależnych w celu uwzględnienia wszystkich nie zabronionych prawem lokalnym rozwiązań MSR / MSSF dotyczących wyceny i sprawozdawczości. Następnym krokiem jest jednolite podejście do zamykania okresów sprawozdawczych poprzez wdrożenie obowiązkowej procedury, w tym harmonogramów prac. Dobrym zwyczajem jest również poddanie danych sprawozdawczym przeglądom wewnętrznych lub zewnętrznych audytorów w celu potwierdzenia zgodności danych lokalnych ksiąg rachunkowych z danymi na poziomie sprawozdawczym wymaganymi przez grupę kapitałową. Opisane podejście ma na celu minimalizację potencjalnych rozbieżności i nieprawidłowości na etapie raportowania danych jednostkowych zgodnie z wymogami grupy kapitałowej. Należy zwrócić uwagę, że ujednoczenie zasad rachunkowości wcale nie oznacza ujednoczenia księgowych planów kont i zastosowania jednorodnego systemu IT do ewidencji finansowo-księgowej, chodzi o zasady wyceny i sprawozdawczości, bez ingerencji w sprawy dotyczące ewidencji i podatków.

Kolejnym skrajnie odmiennym przypadkiem (niestety często spotykanym w praktyce polskich grup kapitałowych) jest akceptacja uproszczonego (podatkowego) podejścia do ewidencji i sprawozdawczości, a następnie dokonywanie szeregu korekt pozaksięgowych w celu dostosowania istotnie zniekształconych ksiąg i ewidencji do wymogów grupy kapitałowej i zgodności z MSR / MSSF. Jeżeli mamy do czynienia z taką sytuacją to najlepszym rozwiązaniem jest zobowiązanie spółki zależnej do założenia kont pozabilansowych i ujęcia na nich korekt dostosowujących dane lokalne do danych zgodnych z wymogami grupy kapitałowej. Nadal trzymamy się zasady, że za dane jednostkowe odpowiada jednostka, co również dotyczy ich dostosowywania do wymogów grupy kapitałowej i zgodności z MSR / MSSF, a także mamy możliwość niezależnego audytu lokalnych danych sprawozdawczych.

IBM Cognos Controller umożliwia zaewidencjonowanie korekt dostosowujących lokalne dane sprawozdawcze do wymogów grupy kapitałowej poprzez manualne zapisy bezpośrednio w systemie do konsolidacji, które są wprowadzane przez poszczególne jednostki w ich walutach lokalnych lub przez zespół konsolidacyjny na poziomie całej grupy kapitałowej w walucie grupy kapitałowej. Wybór optymalnego rozwiązania zależy od specyfiki grupy kapitałowej, wymaga dostosowania do jej dotychczasowej praktyki i koncepcji biznesowej, powinien stanowić wyważoną i przemyślaną kombinację opisanych wyżej technik i możliwości, a zastosowane na etapie wdrożenia oprogramowania podejście może ulec zmianie wraz z rozwojem grupy kapitałowej.